

"הצלחתה של שיחה איננה בהתגלות
שניתוחך אלא בהצלחה להביא לגילוי
שניתוחם של בני שיחך. בסיימם את
שיחתם ובהרגישם מרוצים מעצמם, יהיו
אף מאוד מרוצים ממך" (לה בריוור).

מעגל השיח שלנו

רציונל

חוליה מרכזית בשיח היא ההקשבה. "תהליך ההקשבה בנוי ממספר רבדים: הקשבה למילים הנאמרות, פענוח הכוונות שמאחורי מילות השדר, רגישות לרגשות של האדם המשדר, מודעות המקשיב לעצמו, למחשבות ולרגשות שהמשדר מעורר בו ומודעות ל"רעשים", העלולים לשבש את התהליך התקשורתי" (מתוך: דב דרום, 1989). מודל זה המבוסס על כללי השיח המופיעים ב"מעגל הקסם", מהווה כלי לטיפול יכולת ההקשבה על רבדיה השונים, לצד תרגול ופיתוח יכולת ההבעה. כללי שיח קבועים הידועים לכל חברי הקבוצה והשלבים הברורים עליהם שומרים במהלך השיח, יוצרים אקלים נעים ובטוח, שבו מרגישים נוח לשתף ולשוחח. התרגול בקבוצות קטנות (עד 7 לומדים) עשוי לאפשר לכל פרט להתבטא בקבוצה באופן חופשי, מבלי שיקטעו אותו או יפריעו לו במהלך דבריו. ובמקביל מסייע בתרגול הקשבה פעילה ומאפשר ללמוד להתאפק ולא להגיב בטווח זמן סביר. מומלץ להתנסות תחילה במספר כללים מצומצם הנוגעים להקשבה וליכולת ההבעה, ובהדרגה להמשיך ולבחור כללים נוספים.

מטרות

- אימון בשיח תוך שמירת כללים מקדמי שיח.
- טיפוח יכולת ההקשבה וההבעה.

מודל הפעלה

שיח מובנה המבוסס על "מעגל הקשר/הקסם".

שיח מובנה
באווירה של שיתוף וקרבה

מהלך ההפעלה

שלב א - פותחים מעגל

א1. יצירת אווירה

המשתתפים מוזמנים לשבת במעגל, תוך יצירת אווירה של שיתוף וקרבה בין חברי הקבוצה (בעזרת האזנה לנעימה מרגיעה, שיר שאחד מחברי הקבוצה מקריא ועוד).

א2. הצגת שבעת כללי השיח במעגל

- הסבר חוקי השיח במעגל תוך דגש כי אין לעבור על החוקים המהווים מעין תמרורים.
- קיום דיון על משמעותו של כל אחד מהכללים שלהלן ובחירת מספר מצומצם של כללים שרוצים לאמץ:

• **הסבר כללי השיח שנבחרו:**

- כלל א:** מיד בתום דבריו של הדובר, פונים לדובר הבא, על-פי סדר הישיבה.
- כלל ב:** יש לשמור על מתן מסגרת זמן שווה לכל דובר, אפשר להשתמש בשעון חול.
- כלל ג:** יש לאפשר לכל משתתף לדבר ללא הפרעות שאלות, הערות, הארות וכו'.
- כלל ד:** יש להאזין לדובר ולהקפיד על שמירת קשר עין.
- כלל ה:** תלמיד שלא מעוניין לשתף את החברים, רשאי לבקש שידלגו על תורו.
- כלל ו:** יש להקפיד על סודיות ולא לשתף אחרים בדברים שעלו במעגל.
- כלל ז:** ניתן לקבוע כללים נוסף/ים שעליהם מחליטים חברי הקבוצה ביחד.

♥ **למנחה:** רצוי למנות מנחה שבפתיחת השיחה יזכיר את הנושא ואת הכללים - ובמקרה שהכלל מופר, ירים את הכרטיס ובו הכלל שהופר. מומלץ שבהתנסויות הראשונות המורה תנחה את השיח.

שלב ב - מתייחסים לנושא השיח

1. בחירת הנושא לשיח

- בוחרים נושא לשיח. השיח יכול להתנהל סביב נושא לימודי, חברת הלומדים, דילמה, אקטואליה ועוד. בבחירת הנושא ניתן להיעזר באחת האפשרויות הבאות:
- לפני השיח מעלים המשתתפים מספר הצעות ומקיימים הצבעה לגביהן.
- בכל פעם ילד אחר, בתורו, מציע את הנושא שעליו תשוחח הקבוצה.
- המנחה מציג את הנושא.

דוגמאות לנושאים לשיח

- זיכרון שאני נושא אתי ממסיבה שהייתה
- מקום מיוחד שזכור לי מטיול.....
- ירושלים בשבילי היא..... כי.....
- חג..... מתקשר אצלי ל.....
- משאלה / חלום / תכנון שיש לי לקראת... (חופשה, חג, טיול, מסיבה...)

2. התייחסות לנושא שהועלה בשיח

כל אחד מחברי הקבוצה, בתורו, מתייחס לנושא שנבחר במסגרת הזמן שהוקצבה לו. החברים האחרים מקשיבים ללא הפרעה.

משתתף המבקש להתייחס, בתורו, לדברי האחרים יכול לומר משפטים כמו:

- "מה שנאמר על-ידי..... מזכיר לי כי גם אני....."
- "אני מתחבר לדברי..... ורוצה להדגיש כי....."
- "אני חושבת אחרת מ..... כי....."
- "אני רוצה להוסיף על דבריו של....."

שלב ג - מתייחסים לדברי החברים

בתום הסבב הראשון כשכל חברי הקבוצה סיימו לומר את דבריהם עוברים לסבב נוסף, שבו כל אחד מהמשתתפים יכול לבחור להתייחס לדברים שנאמרו על ידי אחד מהחברים במעגל. עליו לפנות לחבר באופן אישי, בצורה לא שיפוטית, כדי לוודא שהוא הבין את המסר העיקרי בדבריו, והאחר ישיב לו בהתאם.

ניתן להשתמש במשפטים כמו:

- "....., מדבריך אני מבין ש....., האומנם?"
- "....., האם התכוונת ל.....?"
- "....., עברת חוויה....., נכון?"

שלב ד - נותנים משוב למנחה

כל אחד בתורו נותן למנחה משוב ענייני על אופן הצגת הנושא ושמירת כללי השיח:

- "....., הצלחת לשמור על הכללים"
- "....., הארת בנימוס לחברים שלא הקפידו על כלל מסוים"
- "....., בחירת הנושא היתה....."
- "....., חשוב שתהיה ערני גם לשמירת הכלל שאומר כי....."
- "....., הרגשתי שלא הקפדת מספיק על הכלל שאומר כי....."

♥ למנחה: בשלבים הראשונים בתרגול המודל, מומלץ שהמורה ידגים מתן משוב.

שלב ה - סוגרים מעגל

כדי לשמור על מסגרת קבועה ונעימה חשוב שתיעשה "סגירה" מסודרת של השיח. הסגירה יכולה להיעשות באמצעות:

- הקראת שיר על -ידי המנחה.
- השמעת שיר.
- אחר...

במליאה

לאחר שכל ילדי הכיתה יתנסו בקבוצות ב"מעגל השיח שלנו", יתקיים דיון במליאה.

נקודות לדיון:

- מהם הגורמים המסייעים לתחושת נוחות במהלך השיח במעגל?
- מהם הגורמים המקשים על תחושת הנוחות במהלך השיח במעגל?
- מהם הרווחים שיש בניהול שיח במודל זה? האם והיכן עוד אפשר להסתייע בהם?
- מהם ההפסדים שיש בניהול שיח במודל זה? איך אפשר להתגבר עליהם?
- מהם הדברים החדשים שלמדנו על תרבות השיח בקבוצה?

מהלכה למעשה

1. העלו רעיונות לגבי חוקים נוספים שכדאי לאמץ ל"מעגל השיח שלנו", שוחחו עליהם והחליטו מה מהם כדאי להוסיף לפינה הכיתתית בנושא.
2. בחרו כלל שבועי שעליו תרצו להקפיד גם בדיונים פתוחים בכיתה או במסגרות אחרות.